

Ieskaņa

Vētra sākās piepeši un nikni, mani pārsteidzot un izbiedējot. Biju izbraucis no apmetnes ar astoņiem suņiem un viegli piekrautām kamanām uzreiz pēc pusnakts. Tie bija mani niķīgi suņi. Mēdz būt labi suņi, sliktāki un niķīgi – tādi, kas ir mazliet par jaunu, par kauslīgu vai arī pārāk bieži lūkojas atpakaļ, lai redzētu, ko dara cilvēks kamanās. Šie niķīgie prasa vairāk pūļu. Vajag vairāk laika, lai tos izprastu, iepazītu, izzinātu, kā tie domā, izturas un strādā.

Tātad – apmēram reizi četrās dienās es, iejūdzis niķīgos suņus, devos ar tiem kalnup, mēģinot tos izprast un mācīties no viņiem. Mēs bijām Aļaskā, lai trīs mēnešus trenētos pirms manām otrajām Iditarodas sacīkstēm, un es mācījos tikpat daudz, cik suņi.

Sarežģījumi radās galvassāpju dēļ. Sikumi, tīrie sikumi reizēm izmaina veselu mūžu. Mana ziemas cepure bija iekritusi ugunī un sadegusi. Nopirku jaunu, taču tā bija biezāka, darināta no blīvāka auduma. Izbraucot no apmetnes, ap vidu apliku bateriju bloku un ap galvu virs cepures man bija saite ar spuldzi pieres vidū. Apliekamā saite bija pārāk cieša, jo jaunā cepure bija par biezu. Saiti garāku vairs nevarēja palaist, un, lai tā derētu, man būtu vajadzējis piešūt tai auduma gabalu.

Taču suņi jau bija iejūgti, un pajūgs piesiets ar pavadu pie bērza. Skrējiena gaidās tie bija satraukti un spalgi un uzstājīgi smilksstēja, pieprasdami steigties, tādēļ es kāpu kamanās un atsēju pavadu no koka, neapmainījis galvas saiti.

Sākumā suņi skrēja strauji, jo tie bija satraukti. Izbraucu no apmetnes un devos uz ziemeļiem, tad austrumiem, augšup kalnos, kas

IESKAŅA

iezīmēja Aļaskas grēdas galu. Augstāk kalnos taka kļuva stāvāka un sniegs smalkāks. Suņi sāka skriet lēnāk un pakāpeniski uzņēma vienmērīgu gaitu garajam ceļam.

Tā, suņiem vaukšķot un sliecēm švīkstot, pagāja stunda. Viss, itin viss – suņi, zeme, mana dzīve, katrs elpas vilciens – bija brīnišķīgs. Bet es to nesaredzēju, nevarēju saredzēt.

Man ļoti sāpēja. Mana galva pulsēja sāpēs no ciešās spuldzes saites, un es nemanīju ne skaistumu, ne suņus, ne kamanas, ne zemi – neko no tā. Ķiniešiem ir sakāmvārds, ka cilvēks, kam sāp zobi, nespēj iemīlēties, un tobrīd šo teicienu lielā mērā varēja attiecināt uz mani.

Man sāpēja deniņos, sāpes pārņēma visu galvu un kropļoja domas. Tās ne tikai traucēja izbaudīt braucienu, bet arī neļāva pamanīt brīdinošas zīmes un pievērst uzmanību suņiem. Kad es beidzot sāku ko ievērot, bija jau daudz par vēlu.

Viņi centās – gan suņi, gan koki, gan vējš. Kad es apstājos, lai pārbaudītu un ieziestu suņiem pēdas, liels, balts suns ar iekritušiem sāniem, vārdā Krēkers, kļuva nemierīgs, ik pa laikam saozot vējā straujākas brāzmas. Es to nesapratu, es to neredzēju, lai gan tas bija brīdinājums.

Sāka parādīties sniegpārslas – ne lielas un pūkainas, bet gan mazas un ļaunīgas, vēja dzītas. Tās bija sliktā laika zīme, tāpat kā Krēkera nemiers (viņš necieta vētras un vienmēr gribēja pagūt noslēpties drošā vietā pirms vētras trieciena), taču es neievēroju arī sniegu. Pabeidzu ieziest suņiem pēdas un tūlīt liku tiem celties.

Man prātā bija drīzāk beigt izbraucienu. Izmest kādas astoņdesmit vai deviņdesmit jūdzes* lielu loku un tad ātrāk atgriezties ērtajā apmetnē, kur es varētu sašūt jaunu saiti spuldzei (vai nolādētajai spuldzei, kā domās sāku to saukt). Pievērsis uzmanību vienīgi savai problēmai, kas patiesībā bija sikums, pilnīgi aizmirsu dažus pamata principus braukšanā ar suņu pajūgiem. Vissvarīgākais no tiem: tavas mājas ir tur, kur esi, kur ir tavi suņi, tavas kamanas. Tu nevari aizbēgt no laika apstākļiem. Vai, kā dzirdēju sakām kādu suņu dzinēju, – tev jādejo, pat ja mūzika draņķīga.

* Jūdze – 1,609 km. (Red. piez.)

Mūzika bija nelāga. Vējš pamazām pieņēmas spēkā. Kādu laiku tas bija pūtis bezmērķīgi, mētādamies uz dažādām debespusēm, bet tagad spēcīgi pūta vienā virzienā. Arī slapjdraņķis pieņēmas, vēl gan pilnībā neaizsedzot skatu – spuldzes dzeltenbaltajā gaismā suņus varēju saredzēt tīri labi –, taču sniegs noteikti krita vairāk nekā iepriekš. Tas bija vēl viens bridinājums.

Es neievēroju arī to un, kas vēl daudz ļaunāk, šis nevēribas dēļ pieļāvu kļūdu.

Izbraucu cauri blīvai biezu egļu audzei. Tās auga tuvu cita citai un pilnībā aizturēja vēju, dažas no tām bija nokaltušas un būtu labi noderējušas malkai. Es būtu varējis šeit apstāties, apgāzt kamanas un pārsegt tās ar brezentu, ierīkojot sev gluži labu pajumti; pie ieejas būtu varējis sakurt ugunsgrūdi, jo tuvumā viegli varēja sadabūt malku veselai nedēļai, būtu varējis izklāt putuplasta paklāju, paņemt pie sevis dažus suņus un pārļaut vētru pavisam ērti. Man bija četras bundžas liellopu gaļas konservu un četrdesmit piecas mārciņas* gaļas suņiem, un mēs būtu labi iztikuši, pat sadalot pārtiku nelielās devās vētras laikam.

Būtu varējuši.

Bet man galvu durstīja kā ar adatām, un es pabraucu garām koku audzei, pat neievērodams to vai vismaz neiedomājoties, ko tā varētu nozīmēt man un suņiem. Pajumti, siltumu, cerību...

Dzīvību.

Egļu audzei beidzoties, ceļš atdalījās no meža joslas un ietiecās augstienes sniega klajumos. Patiesībā ceļa gandrīz vai nebija, drīzāk tikai sliede sniegā. Visbiežāk gan tur nebija vispār ne zīmes. Tas, vai mēs atradisim ceļu, bija atkarīgs no pajūga vedējsuņa, mazas kucītes, vārdā Daberija. Viņa šo darbu prata labi, dažkārt tikai izjūtas vadīta, aša un moža rikšodama pajūga priekšgalā, kur tās melnbaltais apveids atgādināja ceļa zvaigzni.

Tur, kur taka attālinājās no kokiem, tā ietiecās seklā ieplakā un apmēram divas jūdzes gāja gar kalna nogāzi tādā leņķī, ka man vajadzēja nostāties uz vienas slieces un sasvērt kamanas, lai tās neslidētu lejup no kalna.

* Mārciņa – 0,45 kg. (Red. piez.)

Vējš pūta man mugurā, turklāt, braucot pa ieplaku un mokoties ar galvassāpēm, nepamanīju turpmākos bridinājumus. Vējš tagad bija daudz stiprāks, tas pūta taisni, bez virpuļiem, nez kur ņemdams spēku, traukdamiem nez uz kurieni, sasniedzot to robežu, kad sūkumi kļūst ļoti, ļoti svarīgi. Maza nevēriba vai muļķība, vaļīga skrūve, nokritis cimds var būt par iemeslu nāvei.

Ieplakai beidzoties, ceļš turpinājās daļēji klajumā, vēl arvien mazliet liecoties gar kalna malu, taču turp, kur nebija nekāda patvēruma un ikviens, izņemot pilnīgu idiotu, saprastu, cik bīstams ir vējš, vētra.

Taču es tupēju ar muguru pret to visu un, galvai plīstot pušu no sāpēm, blenzu lejup uz slieci sev blakus, balstīdamies sāniski uz otras un vēlēdamies, kaut, pie velna, es būtu atlicinājis laiku un pagarinājis spuldzes saiti, un tā jūdzi pēc jūdzes, jūdzi pēc jūdzes...

Septiņas, astoņas jūdzes klajos sniega laukos, virs mežu joslas, prom no patvēruma, prom no siltuma un ērtībām, prom no atpūtas.

Ārā trakumā.

Sēdēju trīsceturtdaļpagriezienā pret vēju, lūkodamiem atpakaļ uz taku, un nedaudz mulsu par to, ka vējš aizvilka mūsu atstātās slieces, pirms kamanas bija pavirzījušās astoņas pēdas*; apmēram tik tālu varēju saskatīt sniegā un vējā.

Tie ieslēdzās kāds izdzīvošanas kods, notika kāds grūdiens manā prātā – ja pēdas aizvelk tik ātri, tātad vējš pieņemas spēkā...

Tieši tajā brīdī Daberija izveda suņus klajumā aiz nokalnes, un tas bija tāpat, kā iziet no sienas aizvēja.

Daberija vienkārši pazuda.

Kad bijām nokļuvuši klajumā, es apsviedos apkārt un paskatījos uz priekšu tieši laikā, lai ieraudzītu, kā viņai no sāniem kā buldozers uztriecas mutuļojošs balts mākonis. Mirkli man likās, ka sniegs viņu tikai aizsedz, un es samiedzu acis, pūloties saredzēt cauri neskaidrajai masai un piepeši spalgi kaucošajam vējam, taču tas nebija iespējams.

Viņa bija pazudusi.

Viena sirdspuksta laikā vējš aizpūta kamanas un pārējos suņus prom rēkoņā, un arī tie nozuda.

* Pēda – 30,48 cm. (Red. piez.)

Es iekēros, iekrampējos ar rokām kamanās, lai noturētos preti vēja sitenam, taču tas bija pārāk pēkšņs, pārāk mežonīgs. Tas atrāva mani no kamanām, sagrāba, un es kūleņodams vēlos lejup pa nogāzi.

Ātrumam un citiem tehniskiem jēdzieniem nav nozīmes. Es pazinu vīru, kurš mēģināja ziemā nokāpt no Makinlija virsotnes un kurš tika nopūsts, pazuda un gāja bojā. Viņu tā arī neatrada, un daži reķināja, ka vēja ātrumam jābūt pusotra līdz diviem simtiem jūdžu stundā, lai sāniski nopūstu cilvēku no kalna.

Es nezināju, kāds bija vēja ātrums. Nekad līdz šim, lai arī esmu pieredzējis divus taifūnus Filipīnās, nebiju atradies kaut cik līdzīga spēka varā. Man burtiski nebija nekādas kontroles pār savu dzīvību.

Vējš vienkārši nopūta mani no kamanām. Mēģināju ieāķēties ar elkoni rokturi, taču netrāpīju. Paspēju tikai samanit kamanas šūpojamies aiz suņiem kā vējrādi un pēc tam neredzēju vairs neko.

Mēģināju piecelties kājās, taču vējš nepārtraukti notrieca mani zemē, likdams kūleņot lejup pa kalnu. Centos kaut kur pieķerties, taču nebija, aiz kā, un es turpināju velties un kūleņot. Īsti nezinu, cik ilgi tas turpinājās. Biju pilnīgi zaudējis orientāciju, man bija tikai ap tuvena nojauta, kur ir augša un kur leja, un es neko neredzēju, neko nedzirdēju, izņemot vēja kaukoņu.

Vējš būtu varējis mani aizpūst jebkur, kaut uz elli, nopūst no zemes virsas, un es to pat neapjaustu. Taču tas mani aiznesa līdz akmeņainam, ar ledu pārklātam izvirzījumam. Es atsitos ar belzienu, kas man izsita no plaušām gaisu, ar galvu ierakdamies sniega kupenā. Dažas sekundes, varbūt pusminūti tā arī paliku, vējš spieda mani pret ledu un klinti, taču tad domāšanas spējas saraustīti atgriezās.

Suņi. Mani suņi. Kur bija suņi? Vai ar viņiem viss kārtībā?

«Daberij!»

Es mēģināju saukt, izkliegt viņas vārdu, taču vējš to saplosīja. Es vēl arvien atrados uz sāniem, piepacēlies un ar savām dūraiņos ieautajām rokām kā ķepām tvēros pie akmeņiem, griezdamies apkārt un meklēdams aizvēju.

Ik reizi pārvietojos par dažām collām* uz priekšu. Vienreiz likās, ka mana pēda pārkaras pāri tukšumam, vējš pacēla manu kāju un

purināja to augšup, līdz es to ierāvu atpakaļ, mazliet pašļūcu, nokļuvi zem nelielas pārkares un pirmo reizi ar aizturētu elpu jutu, ka varētu šādi noturēties.

Man likās, ka tieši tā cilvēki iet bojā. Sikumi, tirie sikumi nogalina. Daļēji biju aizvējā, bet man nebija nekāda aprikojuma, izņemot to, kas uzvilts mugurā, – ne pārtikas, ne degvielas, nekā...

Tā tas notiek. Vēja, aukstuma un sniegpuuteņa gūstā cilvēks apjūk un aizmirst domāt par dzīvību. Tā pienāk nāve. Vēji augstienēs dažreiz nemitējās dienām, pat nedēļām – es biju ieslēgts, sagūstīts un pazudis.

Uznāca pašnožēla un dusmas par to, cik dumji biju rikojies. Lai viss sarežģītos vēl vairāk, baterijas strauji nosēdās un spuldze kļuva blāva. Man bija jaunas baterijas somā, taču tā atradās kamanās...

Tad instinkts guva virsroku, un es mēģināju izmantot esošos apstākļus, cik vien labi iespējams. Dzeltenīgi blāvajā spuldzes gaismā virpuļojošajā sniegā, ko vējš trieca pāri akmeņim ar dobjū troksni, es kādu pusotru pēdu atpakaļ zem pārkares saskatīju atvērumu. Caurs bija cieši pieblīvēts ar sniegu, un es sāku rakties, sasalušajā sniegā gan neatstādams gandrīz nekādas zīmes. Tad es sajutu klāt būtni.

Tā jau bija gadījies iepriekš – halucinācijās, kad kaut kas pastāvēja tikai manā apziņā. Patiesībā es biju noguris, prāts kļuva neskaids. Pavēros apkārt un, nospriedis, ka mani atkal pārmāc sapņi, neņēmu šo sajūtu vērā.

Taču sajūta neatkāpās. Kaut kas tur, blakus, bija. Kaut kas vai kāds. Un es vairs nevarēju to neņemt vērā. Pārtraucu rakt un pagriezos. Centos saredzēt cauri sniega un vēja sienai, taču nevarēju. Tomēr jutu – ja es tikai pastieptos, tikai mazliet atvirzītos no patvēruma, mazu gabaliņu...

Neprāts. Atstāt patvērumu. Ja tas vispār bija iespējams – vējš traķoja vēl negantāks, un, ja es izkļūtu ārā, tas mani atkal sagrābtu un aizslaucītu projām.

Taču es nespēju pretoties. Šis kaut kas bija tepat blakus – es to zināju nešaubīgi un tad, apgriezies uz vēdera, atvirzījos no patvēruma dažas collas, pēc tam pēdu, un, tā turēdamies uz vēja robežas, ar kreiso roku un kreisās kājas īkšķi izkārpījis caurumus sniegā,

* Colla – 2,54 cm. (Red. piez.)

šūpojos vējā, un gandrīz jau grasījās padoties, kad beidzot ieraudzīju. Apveids. Trīsstūrveidīgs apveids grīlodamies un zvārodamies melnēja sniegā.

Kamanas.

Neapgāztas, nekustīgi stāvot pretī spēcīgajam vējam, kamanas atradās man tieši priekšā, pat ne četras pēdas atstatu. Tās vienkārši nevarēja šeit atrasties, tām bija jābūt aizpūstām jūdzēm tālu, taču tās stāvēja tepat, it kā gaidīdamas, lai kāpju iekšā.

Kādu sekundi nespēju tam noticēt, tas bija izaicinājums fizikas likumiem. Nolāpīts, pat tanks nebūtu varējis nostāvēt tādā vējā.

Tomēr kamanas bija šeit, un es uz vēdera līdu tām klāt, līdz varēju aizsniegt slieces galu un pārlicināties, ka tas ir ista. Tad ieraudzīju, kas bija noticis.

Veiksme. Tirā veiksmē. Kamanām veļoties, sniega āķis – ass enkurs, ko iesien pavadā, lai apstādinātu suņus, kad grib kamanas apturēt, – bija izkritis no ādas maisa un vilcīes līdzī pa sniegu. Šāds āķis pats ierokas sniegā kā kuģa enkurs – jo stingrāk velk, jo dziļāk tas ieurbjas. Taču šoreiz tas bija vilcīes pa sniega virsmu, līdz sākās akmeņi, un tad iekēries nelielā plaisā, kas to turēja no abām pusēm.

Ari suņi bija tepat. Saredzēt vēja brāzmās viņus nevarēju, taču tie vēl arvien atradās piesieti pie kamanām cits aiz cita. Man tika dāvāta dzīvība, kad nebija vairs gandrīz nekādu cerību.

Taču, lai izdzīvotu, lai izglābtos, man bija jāizlien no patvēruma, jātiek līdz suņiem un jādabū tie atpakaļ līdz klintij. Tad es būtu pilnībā atkarīgs no tā, vai āķis izturēs. Ja tas izsprāgtu no plaisas, viss sāktos no jauna. Mēs atkal būtu vēja varā. Tas mūs aiznestu, un, visticamāk, vairs negadītos tāda veiksmē, ka āķis aizķertos tieši tur, kur vajadzīgs. Gulēju, lūkodamies uz virvi un āķi, mēģinot domāt nevis par risku, par laimes spēli, bet par citām svarīgām lietām, un tad es zināju, ka vairs neesmu tikai es, ka es vairs neesmu viens pats.

Bijām mēs.

Es varēju no kamanām paņemt paklāju, guļammaisu un pārtiku, aizvilkt tos uz savu alu, ierīkot pajumti un izdzīvot. Viss būtu kārtībā. Man pat varbūt būtu ērti. Man.

Taču suņi bija tur, ārā. Ārā vētrā. Viņu muguras bija vērstas pret vēju, un tas pūšot pašķirtu spalvu, piedzītu to ar sniegu un slapj-

draņķi arvien tuvāk suņu augumiem, un tad viņu ķermeņa temperatūra pazeminātos. To man bija stāstījuši citi suņu dzinēji. Ja suņiem pazeminātos temperatūra, tiem plaušās sāktu veidoties šķidrums, sāktos pneimonija – no tās viņi ietu bojā. Tie varētu mani aizvilkt līdz mājām, bet pēc tam droši vien nobeigtos.

Un tad pienāca tāds brīdis – guļot uz vēdera un spuldzes vāji blāvajā gaismā skatoties uz āķi, ko biju satvēris ar abām rokām, – kad sapratu, ka to nevaru pieļaut. Man šķita, ka mēs bijām jau garām tai robežai, kur tā drikstētu, kur es būtu varējis izdzīvot viens pats. Bijām pārkāpuši to līniju, aiz kuras «es» vietā ir «mēs».

Vēl minūti mans augums pretojās. It viss mani ciniņās pretī, neļāva celties, paļauties uz plaisā iestrēgušo āķi un aizkļūt līdz suņiem, lai atvilktu tos pie sevis patvērumā. Tā nebija saprātīga rīcība.

Taču tas notika. Manas kājas sakustējās, vēl arvien gandrīz pret savu gribu pa pusei piecēlos. Ar abām rokām situ pa āķi, mēģinot tā galu iedzīt dziļāk plaisā, tad iekēros kamanās un izvilkos ārā, vējā.

Vējš bija, ja vien tas ir iespējams, kļuvis vēl nežēlīgāks. Tas ielauzās manas vējjakas kapucē, likās, plēsa nost man acu plakstiņus un dzina zem tiem sniegu. Tas atkal rāva mani, pūta lejup, kamēr es, iekēries pajūga saitē, kustējos starp suņiem, kuri gulēja juku jukām. Viņi bija kūleņojuši, vējš tos bija nesis, piņķerējis un mudzinājis, līdz daži bija palikuši augšpēdus, ar visām četrām ķepām sapinušies savā iejūgā.

Taustīdamies atbrīvoju vienu suni pēc otra. Gaisma bija nodzisis, nebija pat vājas blāzmas, taču es tik bieži biju iejūdzis un izjūdzis pajūgu, ka pēc taustes atšķiru dzeņaukstes, aizjūga siksnas un pavadas. Katrs atpiņķētais suns piecēlās kājās, nostājās ar muguru pret vēju un gaidīja. Beidzot nonācu līdz Daberijai, kas vienīgā nebija sapinusies. Viņa bija saritinājusies kā maza bumbiņa sniegā un negribēja celties, taču es pavilku aiz kakla siksnas un sāku kustēties augšup pa nogāzi, velkot viņu sev līdzī, ķeroties un pievelkoties, līdz kamēr ar visu kucīti biju atpakaļ mazajā patvērumā zem pārkares.

Daberijas siksnas bija pieāķētas pie pavadas, un aiz tās es biju vilcīcis arī visus pārējos suņus atpakaļ, apkārt un augšup līdz ar viņu. Pastūmu viņu sāņus un turpināju vilkt, iekārtojot katru nākamo suni viņai līdzās, līdz visi bijām kopā, saspīesti mazajā laukumīnā.

Lielās neveiksmes

Mums – man un suņiem – sākās laiks, ko Ruta stingri uzstāja dēvēt par Lielo neveiksmju laiku. Patiesībā šis ari ir vispareizākais apzīmējums.

Sāku gatavoties sacikstēm pilnīgā neziņā, vadoties pēc vēl neziņošanu padomdevēju norādījumiem, ko papildināja nepareiza informācija. Kāds sprinta braucējs, kam piederēja iru seteri, man teica, ka suņus nedrīkst barot ar gaļu, bet tikai graudaugu produktiem, «lai viņu iekšas turētos tīras». Mēģinādams nepareizas lietas izdarīt pareizi, galu galā pieļāvu vēl lielākas kļūdas.

Viss sākās jau taisot braucamo treniņiem. Parunājos ar dažiem sprinteriem un liku lietā viņu idejas. Beigu beigās sametināju caurules un uztaisīju jauku, vieglu braucamo ar ķerras riteņiem. Tas bija trīsriteņu vāģis. Stūrēt varēja, ar auklām pagriežot priekšējo riteni.

Šādu braucamo ir daudz vieglāk pavilkt nekā kamanas. Uz cietas ceļa virsmas suņi tā svaru tikko jūt, jo darbojas lodišu gultņi. Rīkojos tāpat kā sprinteri un braucu ar lielu aizjūgu – desmit, divpadsmit, pat piecpadsmit suņiem, liekot klāt arvien jaunus, tiklīdz tos iegādājos.

Atšķirība ir tā, ka sprinteri trenējas tikai isām distancēm un lielam ātrumam. Viņi treniņos neattista suņu muskuļu izturību un sīkstumu, jo tādi suņi ir lēnāki, bet sprinta braucienos visu izšķir ātrums. Esmu redzējis, ka sprinteru kurtiem līdz pat startam ir mugurā suņu sviteri. Tie, spalgi kaukdami, kā lodes šaujas pa deviņu jūdžu garo distances celiņu un tūlīt pēc finiša atkal tiek vīstīti savos sviteros un likti siltajās migās.

Bet, tā kā sprinta braucēji nekad savus suņus netrenē uz izturību un sīkstumu, tad vairums – tie, kam prasīju padomu, – nesaprot, cik spēcīgi un izturīgi var būt kamanu suņi.

Napoleons reiz ir teicis, ka augsts morāles limenis karaspēkā padara vienu karavīru līdzvērtīgu četriem. Līdzīgi ir ar kamanu suņiem. Treniņos kļūdami arvien spēcīgāki, gudrāki un drošāki, saprotot, ka dosiet viņiem gaļu, ja tie skries, dosiet viņiem taukus, ja tie skries, milēsiet viņus un atdosiet tiem savu dvēseli, ja tie skries – iemācoties to sajūst, saprast un *zināt*, viņi izmainās un kļūst pavisam citi. Tie vairs nav vienkārši kamanu suņi vai mājdzīvnieki. Tie kļūst par gargabalniekiem un ir neapturami.

No sākuma tas biedē. Tas ir tas pats, kas kā redzēt, kā doktors Džekils pārvēršas par misteru Haidu*. Viņu pleci kļūst plātāki, tie pieņemas svarā, uzaudzē taukus un, kas vēl svarīgāk, muskuļus. To kažoki spīd, jo gaļas un tauku papilddevas iet labumā (trenējoties ar pilnu slodzi, suņiem dod tik daudz barības, cik vien tie spēj apēst). Un tie kļūst *stipri*, ak Dievs, cik stipri. Starpība starp gargabalnieku suni un tādu suni, kas nav trenēts garām distancēm, ir pārsteidzoša – tas ir kā četri, pieci, dažreiz astoņi pret vienu.

Treniņu vāģi viegli var braukt ar desmit, divpadsmit sprinta suņiem. Tā man teica, un tā es darīju. Taču tādā vāģī nekad nevajadzētu jūgt vairāk par četriem pieciem kamanu suņiem labā formā – ja vien vēlaties palikt dzīvs. Un nekad nedrīkst pārsniegt maģisko skaitli «septiņi», ja brauc ar ko vieglāku par automašīnu bez motora (tādu es izmantoju vēlāk). Tiklīdz jūdzat astoto suni, ar aizjūgu notiek kaut kas neparasts. Tiek pārsniegta kaut kāda spēka likne, un, ja pajūgā ir astoņi un vairāk suņi, tad bez īpaša aprikojuma tas vairs nav valdāms.

Neko no tā nezināju. Kad bija gatavs braucamais, sāku iegādāties suņus un katru jauniegūto tūlīt pievienoju savai sacikšu komandai.

Taifūns, Kukija, Jogi, Makss, Storms, Stīvens, Bils, Devils, Mērfijs, Orto, Bigmaks, Reivens, Bairons – citu suņi, citu doti vārdi. Nevienam no šiem suņiem netiku pats devis vārdu – taču vēlāk mums bija kucēni, daudz kucēnu, un es dabūju izvēlēties tiem vārdus.

* Personāži R. L. Stīvensona grāmatā *Strange Case of Dr. Jekyll and Mr. Hyde* – London: Longmans & Green, 1886.

Braucu ar suņiem tā, kā man likās pareizi, pievienodams pajūgam jaunas pavadas vienmēr, kad ieradās kāds jauns suns vai vairāki reizē, tā iekļaudams visus komandā.

Taču suņiem radās tāda kā gribas infekcija, ko neizpratu. Man bija traperu aizjūgs, kurā, kā parasti, bija septiņi suņi. Tie bija jauki, laimīgi, mierīgi suņi. Strādāju ar tiem visu ziemu, un nekad negadījās problēmas, īpaši ar Kukiju. Bieži laidu viņu istabā vai ļāvu skraidīt apkārt nepiesietai. Lai gan šie septiņi jau bija kļuvuši ļoti spēcīgi, tos bija viegli valdīt. Cerēju, ka tie man palīdzēs iegūt un noturēt kontroli pār jaunajiem suņiem.

Taču notika otrādi. Traperu suņi kļuva par gargabalniekiem, un problēmas radās tādēļ, ka tie, visu gadu skrienot, jau bija ieguvuši labu formu. Citi suņi – jaunie, mežonīgie, iedzimtie, Kanādas suņi – aizrāva veco traperu suņu komandu līdzī savā brinišķajā trakumā, un es... es biju tikai vāģa sastāvdaļa.

Tas bija vājprāts.

Kad sāku braukt ar astoņiem suņiem, pēc tam deviņiem un desmit – kopā ar pirmajiem trīs Kanādas suņiem – es maniju, ka kaut kas ir mainījies, ka ir grūti tos novaldīt. Kad vāģim priekšā pieliku vienpadsmit suņus un pēc tam vēl divus, ar to pašu iegāju sirreālā pasaulē.

«Tu izskaties kā rotaļlieta,» Ruta teica, kad atgriezies no izbrauciena, kurā suņi mani no pagalma izvilka, uz mutēs karājamies no apgāztā vāģa. «Liela suņu spēlmantīņa...» Pirmajos divdesmit izbraucienos ne reizi netiku ārā no pagalma sveiks un vesels.

Mans pirmais izbrauciens ar lielo aizjūgu bija klasisks, tas bija bridinājums, un no tā man būtu vajadzējis secināt, kādi būs nākamie. Biju nolēmis pabraukt ilgāk. Šajā laikā dienas jau bija pietiekami vēsas garākiem izbraucieniem (toreiz vēl nesapratu, ka var braukt naktī, un patiešām biju dzirdējis, ka suņi naktī neredz – tas ir pilnīgi aplam). Tā nu es nolēmu pamēģināt nobraukt trīsdesmit jūdzes. Tas nav daudz – pat ne trešā daļa no simts vai vairāk jūdžēm, ko pienāktos pārvarēt pirmajos izbraucienos, taču toreiz tas man likās garš ceļš, un es nolēmu ņemt līdzī aprīkojumu.

Iekrāvu savā braucamajā mugursomu, kasti ar suņu barību, telti, saritinātu brezenta gabalu, ziemas jaku – ja nu kļūtu auksts – cepa-

mās pannas un katlus, mazu cirvīti, loka zāģi, lampu, galonu eļļas lampai un Koulmena divriņķu plītiņu.

Izskatījās un izklausījās, it kā no pagalma izbrauktu saimniecības preču veikals. Taču lielākā bagāžas daļa tā arī netika daudz tālāk par pagalma vārtiem.

Biju iejūdzis trīspadsmit suņus. Vāģis bija ar stipru virvi piesiets pie koka. Slēdzi, ar ko virvi ātri atbrīvojot, biju pārbaudījis vismaz četras reizes.

Suņi jau bija iekarsuši, un pirmo es iejūdzu Kukiju. Ļāvu tai nostiept garo pavadu un tad pa vienam iejūdzu pārējos suņus. Katrs jauniejūgtais suns arvien vairāk satrauca pārējos, un, kamēr jūdzu desmito, troksni varēja palikt kurls. Suņu nemiers pārņēma arī mani, un, kamēr iejūdzu vienpadsmito, tad divpadsmito, un bija atlicis pēdējais – Devils –, es skraidīju no suņubūdām pie vāģa kā nemanā, steigdamies, lai suņi ātrāk varētu laisties skrējienā. Kad pasniedzos pēc Devila, viņš man iekampa, taču ne tik dziļi kā parasti. Asiņoja tikai mazliet, un es nodomāju, ka mēs pamazām iedraudzējamies. Iejūdzu viņu, devos pie vāģa, uzkāpu uz tā, pamāju Rutai, kas stāvēja pie mājas durvīm, un palaidu vaļā slēdzi, kas atbrīvo virvi.

Nez vai vāģis, šķērsojot pagalmu, pieskārs zemei vairāk nekā divas reizes. Ak Dievs, es nodomāju, tie ir iemācījušies lidot. Karājos no vāģa aizmugures kā sapluināts karogs, un tā mēs sasniedzām iebraucamā ceļa galu, kur mums vajadzēja nogriezties uz lielā ceļa.

Suņi lieliski paņēma pagriezīenu.

Vāģis sākumā arī, taču es aizmirsu pagriezīenā sasvērties, un vāģis apvēlās. Reiz apgāzies, tas turpināja kūleņot – likās, kādas divsimt, trīssimt reizes. Paspēju ātri pamest skatienu atpakaļ – izskatījās, ka uz ceļa un grāvī uzsprādzis saimniecības preču veikals. Pēc tam man vēl izdevās kaut kur pieķerties.

Kaut kādā pašam nesaprotamā veidā es noturējos pie vāģa. Liekas tādēļ, ka pazaudēju aizjūgu toreiz, braucot ar mopēdu, un biju apņēmis otrreiz vairs to nepazaudēt. Tā mēs uzbraucām uz ceļa – vāģis apgāzies, visas mantas pazaudētas, un es pats uz mutēs šļūcu pa ceļa granti.

Tikai pēc četrām jūdžēm spēju uzdabūt vāģi uz riteņiem. Līdz tam manis piemetinātā stūres caurule bija nolūzusi, un man nebija

nekā cita, pie kā turēties, kā tikai stūres auklas. Biju arī gandrīz kails, jo manas drēbes, šļūcot pa zemi, bija sadriskātas lupatās.

Trīsdesmit jūdzes nobraucām nepilnās divarpus stundās, un nevienu brīdi es pat daļēji nebiju situācijas noteicējs. Sliktākais (vai, kā vēlāk sapratu, patiesībā labākais) bija tas, ka Kukijai sākās meklēšanas laiks. Viņa neapstājās, lai pārotos – kā to darija vēlākajos braucienos, – taču tas nebija svarīgi. Skriedama priekšgalā, viņa satrauca tēviņus, un tie izmantoja katru mazāko izdevību, lai uzsāktu to, ko, kā man vēlāk pastāstīja kāds suņu dzinējs, sauc par «pupu un pautu kariņu». Tas bija ripojošs suņu kautiņš, kam pa priekšu skrēja šī mazā gudrā vilku kucīte, noliekusi asti uz vienu pusi, un aizmugurē, iekēries divās auklās, pusplīks, neķītri lamādamies un pūloties kautiņu apturēt, karājos es.

Vēlāk rudenī, tieši pirms pirmā sniega, mēs ar Rutu pārrunājām šo pirmo izbraucienu vieglajā vāgī ar lielo aizjūgu.

«Būtu labi,» viņa teica, sēžot pie siltas plīts un dzerot kafiju, «ja tas būtu bijis tavš sliktākais brauciens.»

Es pamāju.

«Diemžēl tas bija labākais.»

«Nu, ne jau nu labākais...»

«Nē, dārgais. Tas bija labākais.»

Pārējās reizes no pagalma es izbraucu uz mutes, uz dibena, uz muguras, uz vēdera. Mani vilka jūdži, divas jūdzes, trīs. Aizjūga suņi man aizbēga astoņas, desmit reizes. Divpadsmit, septiņpadsmit, reiz pat vairāk nekā četrdesmit jūdzes nostaiģāju, tos meklēdams. Vāģis pēc katra izbrauciena bija salūzis gabalos, un beigu beigās es aizņēmos metināmo aparātu un katru nakti to taisīju gandrīz vai no jauna. Ikviens fermeris četrdesmit jūdžu apkaimē mani pazina kā «to trako, kas nejdz novaldīt savu pajūgu». Reiz, izbraucot no pagalma, man kabatā bija sērkokčiņi, un tie aizdegās, kad suņi mani vilka garām nama durvīm. Izskatījies līdzīgs meteorītam, kas traucas pa pagalmu, un kliežu Rutai, ka man olas aizdegušās. Viņa smējās tā, ka nevarēja nostāvēt.

Un man likās, ka tikai es neturos kājās.

Līdz tam laikam biju izlasījis dažus avižu rakstus un šo to zināju par Sjūzenu Bačeri un citiem, kas piedalījās sacīkstēs. Nevarēju

saprast, ar ko tad atšķirās viņu suņi no manējiem, ja viņi ar saviem spēja braukt, bet es ar savējiem nē.

Es vienkārši netiku dzīvs ārā no pagalma.

Beidzot ieraudzīju fotogrāfiju, kur suņu pajūgs agrā rudenī trenējas Iđitarodas sacīkstēm. Tajā bija piecpadsmit suņi, apmēram tikpat lieli kā manējie, iejūgti parastā aizjūgā.

Tie vilka automašīnu.

Veselu automašīnu. Ar motoru, aizsargstiklu, durvīm, visiem mehānismiem. Tai pat bija aizmugurējais sēdeklis. Mašīnā sēdēja kāds pāris, izliekušies ārā pa logiem, – viņi neapšaubāmi netika vilkti uz mutes – un smaidīja fotoobjektīvam.

Veselu automašīnu.

Līdz šim biju braucis ar piecpadsmit suņiem, no kuriem septiņi jau bija ļoti spēcīgi. Mans braucamais svēra labi ja 120 mārciņas. Tam pārim fotogrāfijā automašīna svēra vairāk par tonnu, un viņiem bija tikpat suņu, cik man. Ne jau velti viņi tur smaidīja, bet mana seja pēdējos trīsdesmit vai četrdesmit braucienos bija saviebtā šausmu grimasē.

Tovakar paņēmu līdzīgu Rutu un vecajā fordā braucām uz pilsētu.

«Kur mēs braucam?» viņa jautāja.

«Uz izgāztuvi. Atvilksim mājās kādu grabažu un uztaisīsim vāģi treniņiem. Pienācis laiks trenēties nopietni.»

Izgāztuvē atradām vecu angļu fordu. Motora tam vairs nebija, taču visas riepas bija veselas un, kas vēl svarīgāk, bremzes darbojās. Izgāztuves saimnieks mašīnu ziedoja īpašajam pasākumam, mēs atvilcām to mājās un nolikām pie suņubūdam. Uzreiz izņēmu durvis – ērtākai tikšanai iekšā un ārā.

Dažos rakstos biju lasījis, ka suņi, kas velk smagumus, jājūdz elastīgā trosē vai gumijā, lai mazinātu atsitienu, kad tie ieskrienas un sāk vilkt. Domāju, ka vienkārša gumiju sistēma nedarbosies, un saimestaroju veidojumu no divām veselām kravas auto riepu kamerām – izskatā kaut ko līdzīgu gumijas virtulim –, kas, suņiem raujoties uz priekšu, uzņemtu trieciena slodzi.

Tam priekšā piestiprināju aizjūga pavadu, ieslēdzu avārijas bremžu mehānismu un sāku iejūgt suņus. Kukija priekšgalā bija stingri nostiepusi savu pavadu.